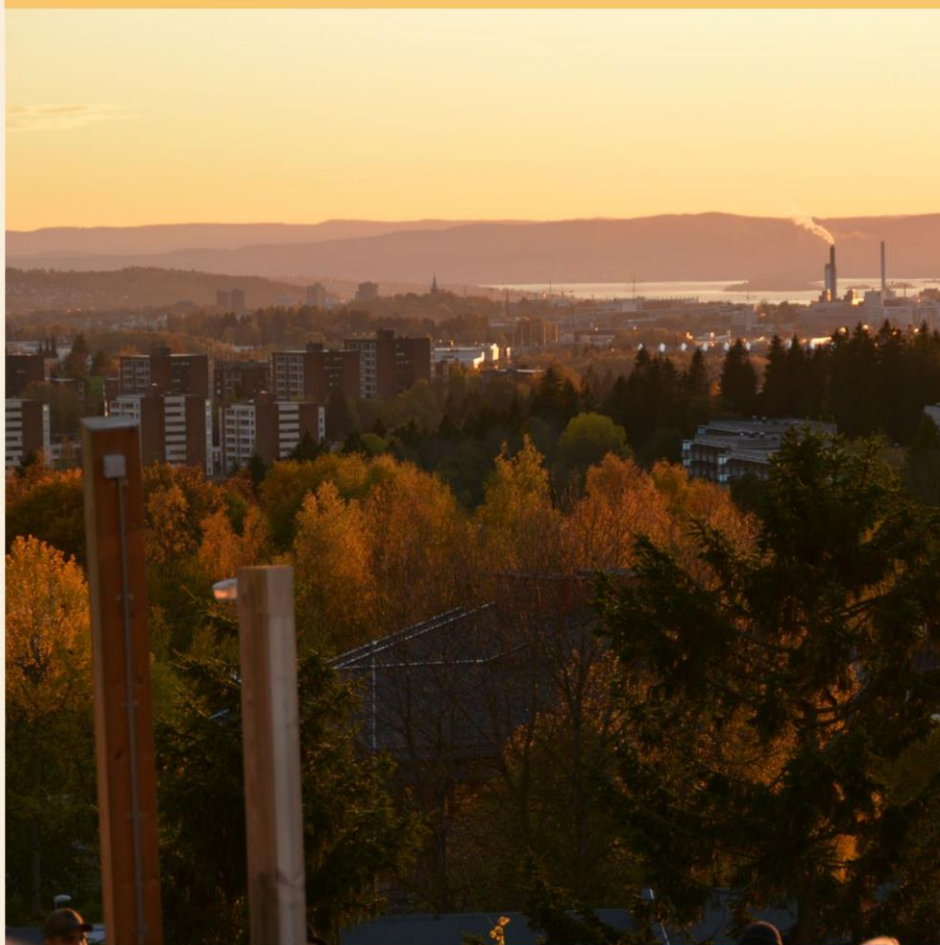

Oslo

Bydel Stovner

Rusplan Bydel Stovner 2021 - 2024

Innhold

1	Innledning	3
1.1	Bakgrunn	3
1.2	Oslo kommunes Strategiske plan for rusfeltet	3
1.3	Todelt ansvarsfordeling	4
1.4	Statlige føringer på rusfeltet	4
2	Befolkningen – demografi og statistikk	5
2.1	Demografi og levekår	5
2.2	Data om målgruppen	6
2.3	Ungdom og rusbruk	8
2.3.1	Ungdomsskolen	8
2.3.2	Videregående skole	8
2.3.3	Trender	9
3	Status i bydelens rusarbeid	10
3.1	Forebygging/tidlig intervensjon	10
3.1.1	Levekår og generelle tiltak har betydning for forebygging av rusproblemer	10
3.1.2	Tidlig intervensjon	11
3.2	Bistand til mestring av rusproblemer og økt livskvalitet	11
4	Bydelens utfordringer	13
4.1	Forebygging/tidlig intervensjon	13
4.2	Bistand til mestring av rusproblemer og økt livskvalitet	13
5	Kompetanse	14
6	Tiltak	14
7	Vedlegg	15

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Oslo kommune vedtok i 2019 *Strategisk plan for rusfeltet i Oslo*, som gir føringer for kommunens rusarbeid både på etats- og bydelsnivå. I forbindelse med den strategiske planen har byrådet gitt bydelene i oppdrag å oppdatere lokal ruspolitisk handlingsplan.

Bydel Stovners rusplan er utarbeidet av en arbeidsgruppe sammensatt på tvers av bydelens avdelinger. Det er avholdt workshop med ansatte fra alle berørte tjenester og sentrale eksterne samarbeidspartnere, herunder pårørendeorganisasjonen IVARETA. Det ble her gjort en analyse av bydelens styrker, svakheter, muligheter og begrensninger, sett i lys av *Strategisk plan for rusfeltet*.

Bydel Stovners rusplan 2021 – 2024 gir retning for videre utvikling av det lokale rusarbeidet med brukeren i sentrum. Denne planen og annet relevant planverk må sees i sammenheng med hverandre; som blant annet bydelens strategiske plan, folkehelseplan, boligstrategi og psykisk helsestrategien *En psykt bra by*.

1.2 Oslo kommunes Strategiske plan for rusfeltet

Rusfeltet er i endring. *Strategisk plan for rusfeltet i Oslo* uttrykker endringer som ønskes gjennomført i Oslo kommune, og verdiene som skal ligge til grunn for arbeidet:

«Denne strategien etablerer et sett med verdier som skal ligge til grunn for arbeidet på rusfeltet. De kan oppsummeres slik: Åpenhet og medbestemmelse, respekt, mindre stigma. Kjernen i verdigrunnlaget er at ingen personer skal defineres ut fra sine rusproblemer.»

Hovedmål for kommunens ruspolitikk er:

- Færre innbyggere utvikler rusproblemer
- Innbyggere med rusproblemer får bistand ut fra sine behov til å leve et meningsfylt liv

For innbyggere i Bydel Stovner innebærer dette å få riktig hjelp til riktig tid for å forebygge og avhjelpe rusproblemer, og mulighet til god/forbedret livskvalitet når rusproblemer har oppstått. For å oppnå dette må Bydel Stovner ha treffsikre, fleksible og samordnede tiltak basert på kjennskap til befolkningens behov.

Strategisk plan for rusfeltet legger vekt på forebygging, tidlig intervensjon og økt livskvalitet. Dette stiller tjenestene overfor betydelige utfordringer. Forebygging av rusproblemer er sammensatt, berører alle tjenester og er sterkt knyttet til levekår. Økt livskvalitet for personer

med rusproblemer innebærer blant annet at flere skal kunne disponere egen bolig og få den nødvendige støtte til å leve et selvstendig og meningsfullt liv.

Strategisk plan slår fast at det er nødvendig med en dreining fra omfattende institusjonsbruk til bosetting i egen bolig og lokalt basert oppfølging. Plan for nedskalering av Velferdsetatens institusjonstilbud er under behandling, og bydelene har avgitt høringsuttalelser til planen. Nedskaleringen må sees i sammenheng med tilbud som bygges opp i bydelene. Det er etablert et sentralt Program for rusfeltet i Oslo – PRIOslo, for å sikre en helhetlig, samordnet og kunnskapsbasert innsats. Bydel Stovner er representert i programmets styringsgruppe og ressursgruppe.

1.3 Todelt ansvarsfordeling

Oslo kommune har en lang tradisjon med at ansvar for tjenester og tiltak for personer med rusproblemer er delt mellom etatsnivå og bydelsnivå. Velferdsetaten har ansvar for byomfattende tiltak med hovedvekt på rusinstitusjoner. Institusjonene spenner fra akutt hjelp til rehabilitering og omsorg. Velferdsetaten har videre tiltak som bl a Uteseksjonen, feltpleie, ruspoliklinikk, spesialiserte tiltak innen substitusjonsbehandling, enkelte arbeidsrettede tiltak (Nyttig arbeid, IPS), og har ansvar for rammeavtaler på feltet. Velferdsetaten og Helseetaten har ansvar for å drive kunnskaps- og utviklingsarbeid innen rus og psykiske helse. Velferdsetaten har også byomfattende fagansvar for ulike boligvirkemidler og boligsosialt utviklingsarbeid (BOSin), samt overordnet vedtakskompetanse for startlån.

Bydelene har det lovmessige ansvaret for at den enkelte får den nødvendige bistand og hjelp, og er innsøkende instans både til Velferdsetatens institusjoner og til behandling i spesialisthelsetjenesten. For at brukere skal oppleve sammenheng, helhet og kontinuitet må bydelene være tilstede også gjennom alle tiltak som gis av etat eller spesialisthelsetjeneste.

I Oslo kommune har ressursoppbyggingen tradisjonelt vært størst i etatens tjenester og tilbud, med en forsiktig dreining de senere år til utvikling av flere tiltak i bydelene. Dette gjelder særlig kapasitet til oppfølging i bolig og etablering av ruskonsulent for unge, samt til utvikling av aktiviseringstiltak i bydelene. Bydelenes tiltaksutvikling har ellers for en stor del basert seg på statlige tilskudds- og prosjektmidler.

1.4 Statlige føringer på rusfeltet

Det kommunale rusarbeidet er knyttet til nasjonale satsinger som Bolig for velferd, Alle trenger et trygt hjem og Opptrappingsplanen for rusfeltet (2016-2020). Nasjonal rusreform er nå under behandling, og omhandler særlig strafferettslige forhold knyttet til bruk og besittelse av rusmidler. Det legges vekt på at rusproblemer skal møtes med helsehjelp, ikke straff og stigma. Sentrale føringer for rusfeltet er videre nedfelt i veilederen «Sammen om mestring», og nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med samtidig rus og psykisk lidelse.

NAV sine overordnede, statlige føringer legger vekt på ansvaret for å gi bistand til personer som av ulike grunner har vansker med å komme inn i arbeidslivet, dette omfatter også personer med rusproblemer.

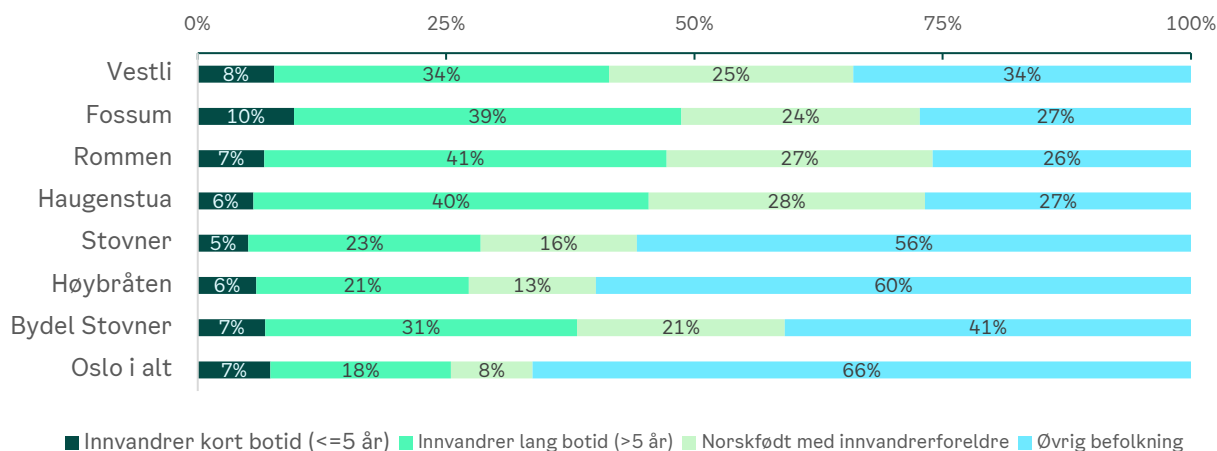
2 Befolkningen – demografi og statistikk

2.1 Demografi og levekår

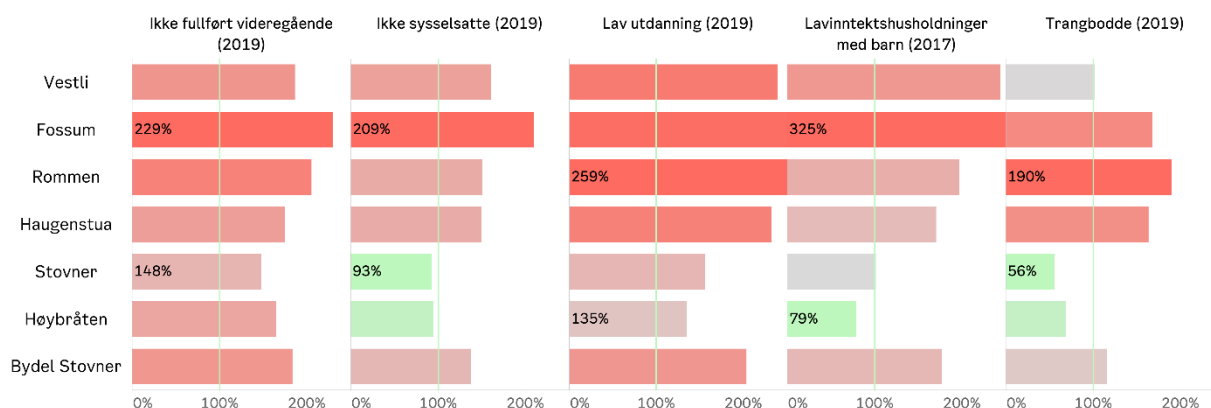
Per 1.1.2020 har bydelen en total befolkning på 33 316, som gjør bydelen til en av de minst befolkede i Oslo. Basert på framskrivninger fra SSB så er befolkningen forventet å stige til 37 103 fram til 2030, og det er aldersgruppen 80 til 89 år som forventes en høyest økning.

Bydel Stovner har en av Oslos og Norges mest flerkulturelle befolkninger hvor over halvparten av befolkningen har innvandrerbakgrunn, enten som førstegenerasjonsinnvandrere eller som barn av to foreldre med innvandrerbakgrunn. Det er kun delbydelene Stovner og Høybråten hvor over halvparten av befolkning ikke er registrert med innvandringsbakgrunn, og for bydelen som helhet så utgjør befolkningen med innvandringsbakgrunn 58,1 %. På bakgrunn av dette er det viktig at bydelens rusplan adresserer i hvilken grad tjenester og tiltak er tilpasset befolkningens behov.

Figur 1 – Befolkning etter innvandringskategori (andel)

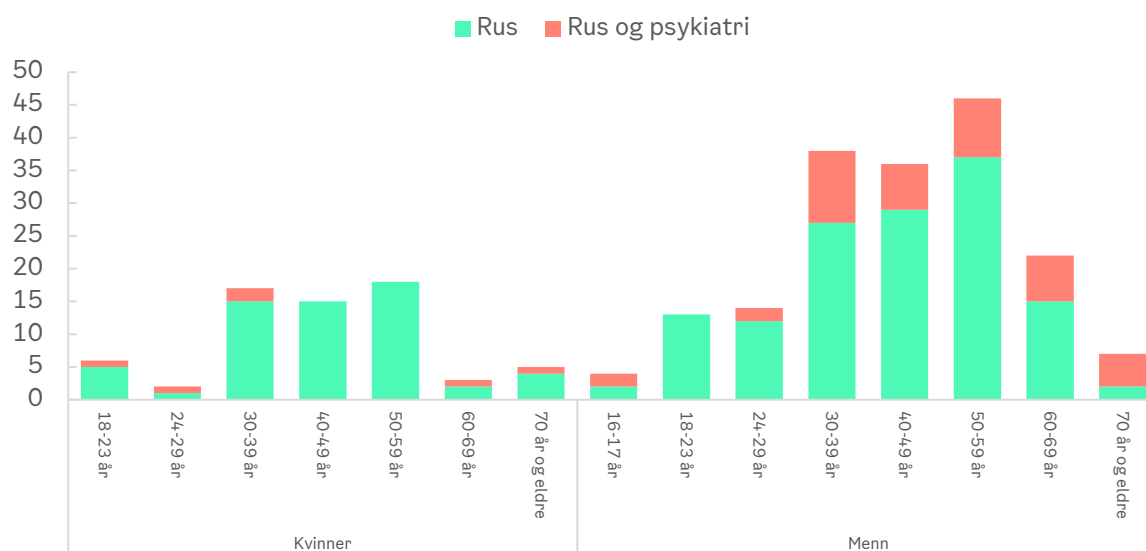
Som det fremkommer i oversikten over så er det store variasjoner mellom delbydelene, og dette gjelder også for ulike levekårsindikatorer som sysselsettingsgrad, utdanningsnivå, trangboddhet og økonomi. Jevnt over så skårer delbydelene Stovner og Høybråten nær gjennomsnittet for Oslo som helhet, mens de andre delbydelene skårer langt under bygjenomsnittet på flere områder. Kombinasjonen av trangboddhet og lavinntektshusholdninger i enkelte delbydel kan for eksempel være viktige faktorer i bydelens forebyggende arbeid rundt unge i risikosonen.

Figur 1 Indeks av levekårsindikatorer (100% tilsvarer gjennomsnitt for Oslo) Kilde:Bydelsfakt¹

2.2 Data om målgruppen

Kartlegging av personer med rus-utfordringer er en krevende oppgave da det er en svært sammensatt gruppe, i tillegg til at mye av misbruket knyttet til rus er skjult for offentlige tjenester. Det viktigste verktøyet i denne sammenheng er BrukerPlan, som kartlegger brukere som mottar tjenester i bydelen og som har utfordringer knyttet til rus og psykisk helse. BrukerPlan brukes av alle bydeler i Oslo, i de aller fleste kommuner i resten av landet, og Stovner har gjennomført årlige kartlegginger siden 2015. Tabellen under viser antall kartlagte i 2019 fordelt på alder og kjønn, kategorisert etter rusproblemer og kombinasjon av rus og psykiatriproblemer.

Figur 2 Kartlagte i BrukerPlan i bydel Stovner (2019) etter alder Kilde:BrukerPlan

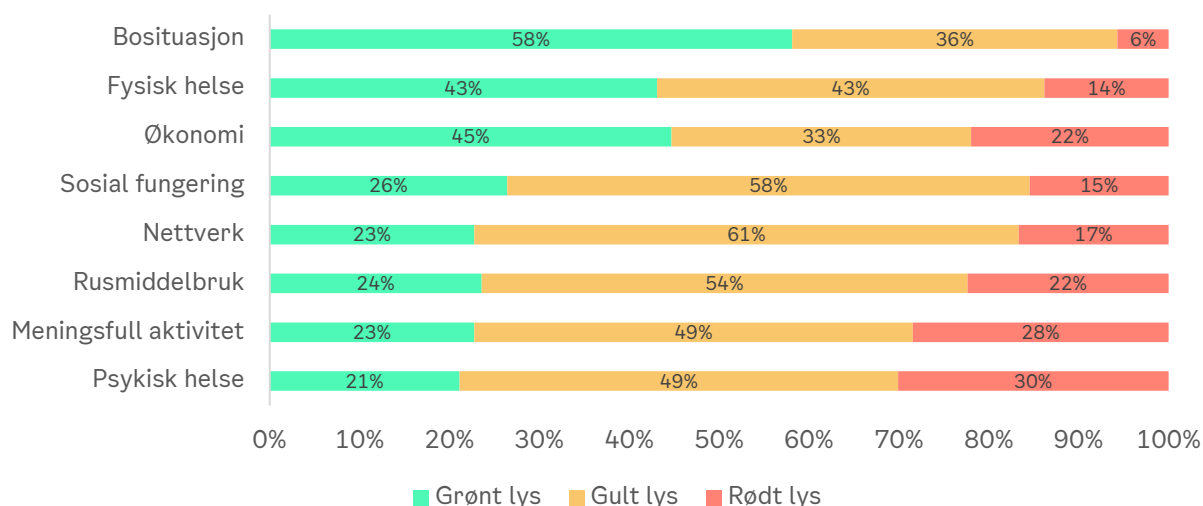
¹ Statistikk på levekårsindikatorer er hentet fra Bydelsfakta – Oslo kommune. Indeksen sammenligner andeler av de forskjellige kategoriene og måler prosentvis forskjell mellom andelene opp mot gjennomsnittet for Oslo kommune. Når delbydel Fossum har en verdi på 229% i kategorien «Ikke fullført videregående» så indikerer det at andelen som ikke har fullført VGS på Fossum er 2,29 ganger høyere enn den er for gjennomsnittet til Oslo.

Data i BrukerPlan innhentes manuelt ved at bydeler/kommuner selv kartlegger sine brukere, og dette medfører at kvaliteten på kartleggingen vil påvirke resultater og avdekket omfang. Dette medfører igjen at man ikke kan gjøre direkte sammenligner av omfang mellom bydeler/kommuner. Til tross for dette så gir verktøyet mye nyttig innsikt i den kartlagte brukergruppen, og den gir viktig informasjon om tjenestene rundt brukergruppen og hvordan de er tilpasset. Bydel Stovner, gjennom seksjon for bolig- og rustiltak, har benyttet BrukerPlan som et strategisk verktøy i flere år og bruker blant annet data fra BrukerPlan til å søke om prosjektmidler og for å tilpasse/endre tjenester etter målgruppens behov.

Kartleggingen innebærer en vurdering av tjenestemottakeres funksjonsnivå på de sentrale levekårsområdene: psykisk helse, meningsfull aktivitet, rusmiddelbruk, nettverk, sosial fungering, økonomi, fysiske helse og bosituasjon. Begrepene grønt, gult og rødt lys brukes for å beskrive problembelastning og alvorlighetsgrad. BrukerPlan-kartleggingen gir tilgang på data som gir nyansert informasjon om de kartlagtes situasjon. Samlet indeks for levekår viser at nærmere 70% av de kartlagte har store problemer på flere levekårsområder. Om lag en 1/4 av de kartlagte har barn, et fåtall bor sammen med barna.

En ser at områdene psykisk helse, meningsfull aktivitet, økonomi og selve rusbruken er sentrale utfordringsområder. Dette er blant annet bakgrunnen for bydelens satsing på lokale tiltak som væresteder og arbeid- og aktiviseringstilbud, samt oppbygging av ROP-team for personer med omfattende rus og psykisk lidelse.

Figur 3 Resultater fra BrukerPlan i Bydel Stovner (2019) - levekårsområder Kilde: BrukerPlan

Velferdsetaten publiserer helhetlig russtatistikk for Oslo kommune. Den viser at Bydel Stovner ikke i særlig grad avviker fra bygjennomsnittet, med unntak av meldinger til barnevern.

Figur 4 Mottakere av tjenester – antall per 1000 innbygger Kilde: Helhetlig russtatistikk for Oslo (2019)

	Oslo (gjennomsnitt)	Bydel Stovner
Beboere VEL 2018	2,6	2,7
Bostedløse GOBO	0,9	1,4
Innsettelser i fengsel	3,2	4,2
Meldinger barnevern rus	2,0	2,0
Meldinger til barnevern	12,5	26,7
Pasienter fastlege	8,3	8,6
Unike pasienter TSB	10,7	11,7

2.3 Ungdom og rusbruk

Ung i Oslo og Ungdata er nettbaserte spørreundersøkelser som jevnlig gjennomføres blant elever i ungdomsskolen og på videregående skole (www.ungdata.no).

Undersøkelsen kartlegger flere sider ved unges livsstil og livssituasjon, og publiseres i nasjonale og lokale rapporter i regi av NOVA og KoRus. Ett av temaene i undersøkelsen er rus og rusbruk, hvor spørsmål omkring røyk, snus, alkohol og cannabis blir kartlagt. Resultatene fra 2018 og 2015 utgjør de ferskeste undersøkelsene som viser lokale resultater fra Stovner. Den nasjonale rapporten fra Ungdata 2020 er nylig publisert, men foreløpig er ikke resultatene tilgjengelig på bydelsnivå.

2.3.1 Ungdomsskolen

Resultatene fra 2018 viser at bruk av røyk og snus blant ungdomsskoleelever fra Stovner er et marginalt fenomen, i likhet med resten av Oslo. Tre prosent røyker ukentlig eller oftere, med tilsvarende tall for snus. Seks prosent har debutert med alkohol, sammenlignet med tolv prosent som Oslo-gjennomsnitt. Seks prosent har debutert med cannabis, noe som tilsvarer Oslo-gjennomsnittet.

2.3.2 Videregående skole

I videregående skole ser man til dels store forskjeller i alkohol og cannabisbruk på tvers av bydelene i Oslo, hvor bruken er høyest i de sentrumsnære og vestlige bydelene. Mens 17 prosent fra Stovner har brukt cannabis det siste året, ligger Oslo-gjennomsnittet på 25 prosent. Når det gjelder bruk av alkohol, oppgir én av tre fra Stovner at de har drukket seg beruset det siste året, sammenlignet med et Oslo-gjennomsnitt på 54 prosent. Det er også langt færre fra Stovner som oppgir å bruke alkohol hyppig enn hva man ser i de fleste av de øvrige bydelene. Stovner er blant de bydelene som har lavest antall barn og unge opp til 24 år som kommer til Legevakten på

grunn av rusmiddelforgiftning og skader ved rusinntak (Ungdom og Rus på Legevakten i Oslo, 2019).

2.3.3 Trender

Når det gjelder daglig røyking, snusbruk og å drikking til beruselse på videregående trinn, var det små endringer fra 2015 til 2018 på Stovner. I ungdomsskolen ser man på tilsvarende områder en liten nedgang i samme periode. På tross av at andelen som røyker er svært lav i alle bydeler, er det en tendens til at man har flere daglig-røykere i de østlige bydelene. Daglig snusbruk er derimot vanligere i de indre bydelene og på vestkanten.

På tvers av trinn er guttene klart overrepresentert når det gjelder rusbruk. Dette gjelder også for cannabis, hvor man i motsetning til de øvrige rusmidlene i undersøkelsen ser en negativ utvikling. Sammenlignet med 2015, så man i 2018 en økning i både bruk av cannabis og hvor mange som har fått tilbud om cannabis i alle trinn på Stovner, med unntak av bruken i 8. trinn som holdt seg på to prosent. Resultatene fra den europeiske skoleundersøkelsen ESPAD fra 2019, viser et markant hopp i cannabisbruk blant aldersgruppen 15-16 i Norge. Bruken blant Oslo-ungdommen ligger over landsgjennomsnittet, men denne avstanden er redusert noe de siste årene (www.espad.org).

Narkotikalovbrudd. I SaLTo-rapporten “Barne- og ungdomskriminalitet i Oslo” inngår blant annet tall på narkotikalovbrudd begått av ungdom fra 10 til 17 år, basert på statistikk fra Politiet. I statistikken fremkommer det stor skjevhet mellom kjønnene på punktet “personer som er mistenkt for narkotikalovbrudd”, tatt i betraktning kjønnsfordelingen i selvrapportert bruk av narkotika. Jenter bruker narkotika i langt større grad enn hva de registrerte anmeldelsene tilsier. Man ser også en uforholdsmessig stor skjevhet når det gjelder selvrapportert bruk av narkotika og antall registrerte anmeldelser på tvers av bydelene, hvor det i de vestlige bydelene rapporteres om mer bruk av cannabis, mens registrerte anmeldelser er langt hyppigere i de østlige bydelene.

3 Status i bydelens rusarbeid

3.1 Forebygging/tidlig intervensjon

3.1.1 Levekår og generelle tiltak har betydning for forebygging av rusproblemer

Levekår og oppvekstforhold har betydning for utvikling av problemer med rus og psykisk helse. Derfor har bydelens satsing på blant annet sysselsettingstiltak og arbeid med kontinuerlig forbedring av alle tjenestene med utgangspunkt i befolkningens behov betydning også i et rusperspektiv.

Forskning på området viser at det er en rekke biologiske, psykologiske og sosiale risikofaktorer som påvirker rusbruk. Spesielt utsatt er ungdom med eksternaliserte atferdsproblemer, positive holdninger og forventninger til bruk av rusmidler, traumelidelser, og med et flertall sosiale og samfunnsmessige risikofaktorer rundt seg. Tiltak innenfor psykisk helse og miljøet rundt ungdom er derfor sentralt for rusforebyggende innsatser og arbeid. Bydelen har de senere årene gjennomført en større satsing på fritidstilbud til ungdom, med fritidsklubben Blokk 58 som hovedbase.

Prosjekt Jobbsenter for unge har etablert en arena for ungdom hvor fokus er jobb, mestring, samskaping og dialog. Blokk 58, barnevernets uteteam, NAV ungdomsteam og ruskonsulent for unge er tilknyttet tiltaket, og det pågår et utviklingsarbeid for videre arenautvikling for unge. Satsingen på sommerjobber for ungdom har gitt mange unge viktig arbeidslivserfaring, mestring og motivasjon.

Bydelen planlegger en samordnet satsing for aldersgruppa 13 til 23 år for å forebygge utenforskap. Målet er å styrke tverrfaglig tilnærming, samordning og samhandling i tjenestene. Bydelen ønsker å utvikle et mer finmasket sikkerhetsnett for å kunne fange opp ungdom tidligere og kunne gi et riktig tilbud om støtte og hjelp. Deichman Stovner, idrettstilbudene og andre frivillige aktører er sentrale i forebyggingsarbeidet for unge.

Barn som opplever rusproblemer i familien er en særlig utsatt gruppe. Barnehage og helsestasjon er de arenaene som har den største kontaktflaten til barn og deres foreldre. I BTI-kartleggingen som ble gjennomført i samarbeid med KORUS for noen år siden, kom det tydelig frem at det var svakheter i kompetanse og kunnskap om rutiner knyttet til rus hos foreldre både i barnehagene og ved helsestasjonen. Det bør sikres kompetanse i tjenestene som er rettet mot de yngste barna, og hvilke rutiner for samarbeid det skal være med andre tjenester i forbindelse med rusproblematikk hos foresatte som tjenestene møter.

3.1.2 Tidlig intervensjon

De ordinære tjenestene sin kontakt med unge er basis for det rusforebyggende arbeidet og mulighetene til tidlig hjelp ved risiko for rusproblemer.

Bydel Stovner benytter seg av og tilbyr ruskontrakter, urinprøvetesting, og oppfølging av ungdom som er tatt for bruk eller besittelse av cannabis og andre illegale stoffer, eller som selv oppsøker hjelp for rusbruken sin. Det er utarbeidet både frivillige ruskontrakter og ruskontrakter i forbindelse med påtaleunntatelse fra politiet. Disse er utarbeidet i samarbeid mellom SaLTo-koordinator, Barnevernets Uteteam, Politiet og ruskonsulent for barn og unge. Tilbudet er kjent for og tilbys blant annet til skolene og fritidsklubbene i bydelen. Bydelen tilbyr hasj-avvenningsprogram (HAP) til ungdom.

Det kriminalitetsforebyggende arbeidet ved SaLTo («Sammen lager vi et trygt Oslo») har stor betydning for det forebyggende rusarbeidet og mulighetene til tidlig innsats. Barnevernet har ansvar for et SaLTo-prosjekt som følger opp unge som er registrert med gjentatt kriminalitet.

Seksjon friskliv- og mestring har en psykologstilling som er tilknyttet Blokk 58, for lavterskel oppfølging og sikre videre oppfølging ved behov. Seksjonen har også har også tiltaket Raskere psykisk helsehjelp, som gir tilbud om lavterskel psykisk helsehjelp fra 16 år og oppover.

Tiltaket «Alle har en psykisk helse» gir veiledning til skolene om hvordan snakke med unge om psykisk helse. Mesteparten av det rusforebyggende arbeidet gjøres i skolene. Flere av ungdomsskolene i bydelen har den senere tiden utvidet sine miljøteam med nye ansatte. Stovner videregående skole har i tillegg til sine miljøarbeidere/terapeuter og elevtjeneste også to medarbeidere fra NAV i skolen, samt to minoritetsrådgivere fra IMDI.

3.2 Bistand til mestring av rusproblemer og økt livskvalitet

Bydel Stovner har samlet og utviklet tjenester for voksne med rusproblemer i Seksjon for bolig- og rustiltak i Avdeling arbeid, velferd og sosiale tjenester. Det har i flere år pågått en tjenesteutvikling på området. Seksjonen har fleksible tjenester med evne til omstilling og tilpasning i forhold til brukerbehov.

Seksjonen har ansvar for innsøking og kjøp av plass i Velferdsetatens institusjoner og til behandling i spesialisthelsetjenesten. Fastleger kan også søke inn til spesialisthelsetjenesten. Seksjonen har ansvar for oppfølging av personer med opphold i kommunale institusjoner og under behandling i spesialisthelsetjenesten. Det er etablert samhandlingsteam med DPS og ARA Groruddalen og det er et utstrakt samarbeid med fastleger og Velferdsetatens tiltak.

Ruskonsulentene tilbyr råd og veiledning og oppfølging, og følger opp brukere før, under og etter institusjonsopphold. Ruskonsulentene har også ansvar for utredning og oppfølging av tvangssaker knyttet til livstruende rusbruk, når det gjelder gravide og personer over 18 år.

Seksjonen gir tilbud oppfølging i bolig, drift av bydelens væresteder i de kommunale blokkene og boligtiltaket Boligbrua. Det prøves nå ut oppfølgingstjenester på kveld/helg, ved prosjekt Support. Seksjonen har ansvar for samarbeid med de øvrige Groruddals-bydelene om boligtiltaket Arveset gård. Bydelen har i flere år hatt særskilt innsats i utsatte bomiljøer. Seksjonens ansatte drifter et nærmiljøteam tilknyttet værestedene, for å styrke samhandling mellom beboergrupper og bomiljøene i de kommunale blokkene. Det samarbeides med frivilligheten, som pårørendeorganisasjonen IVARETA, Stovner Lions, Frivillighetssentralen og Frelsesarmeen.

Seksjonen har stått for etablering og utvikling av bydelens tverrfaglige ROP-team i samarbeid med seksjon psykisk helse i avdeling helse, aktivitet og mestring. Teamet er matriseorganisert og sikrer oppfølging av personer med omfattende rus og psykisk lidelse. Målgruppa er personer som er vanskelig å bistå for hele hjelpeapparatet. ROP-teamet arbeider oppsøkende og samarbeider tett med DPS sine akutte og ambulerende tjenester.

Seksjonen koordinerer bydelens innsats på tvers av tjenestene på flere områder:

- Hygieneteam – tverrfaglig team med helsekonsulent, driftsseksjonen og hjemmetjenesten for oppfølging av personer som kan forkomme i egen bolig pga forsøpling med mere
- REBUS – tverrfaglig team med helsestasjon og barnevern for oppfølging av gravide og småbarnsfamilier med rusproblematikk
- Sammen om bolig – samarbeidsstruktur mellom seksjon bolig- og rustiltak, boligkontoret, seksjon psykisk helse og hjemmetjenesten for bosetting av personer med rusproblematikk
- Nytt tiltak livsstilveiledning til personer med rusproblemer i samarbeid med Frisklivs- og mestringssenteret

Det er tett samarbeid mellom seksjon rus- og boligsosiale tiltak, seksjon psykisk helse, NAV Stovner, boligkontoret og Boligbygg. Det legges mer og mer vekt på aktivisering, medvirkning og arbeidsrettede tilbud. FIXIT er et lokalt arbeids- og aktiviseringstiltak etter modell av Nyttig Arbeid. IPS (Individual placement and support) gir unge med rus og psykisk helseutfordringer bistand til å komme i ordinært arbeid.

En sentral del av den strategiske planen er at bydelene skal bosette flere med rus-utfordringer i egen bydel. I tråd med dette så har Bydel Stovner igangsatt et prosjekt som prøver ut bruk av startlån til kjøp av bolig for personer som ellers ikke kvalifiserer til ordningen. Prosjektet har støtte fra Velferdsetatens boligsosiale innovasjonsprogram – BOSin. Videre så deltar bydelen i prosjektet «Sammen om bolig» med fem andre bydeler og Velferdsetaten. Prosjektet arbeider med å øke bydelenes muligheter til å bosette personer med omfattende rus/psykiatriproblemer og sikkerhetsproblematikk. Prosjektet arbeider med å utveksle og utvikle kunnskap og løsninger, og har følgeforskning ved FAFO. I tillegg skal det utarbeides en egen metodebok for bosetting av personer med sikkerhetsproblematikk.

Seksjon bolig- og rustiltak har to erfaringskonsulenter tilknyttet virksomheten, som bidrar til at tjenestene i enda større grad kan tilpasses brukernes reelle behov. Seksjonens erfaring er at relasjonsbygging er den avgjørende suksessfaktor, som krever tid, tillit, kompetanse og tilgjengelighet.

4 Bydelens utfordringer

4.1 Forebygging/tidlig intervensjon

Et av tiltakene i Strategisk plan for rusfeltet i Oslo er at bydelene har et system sikrer tydelig ansvar for oppfølging når det meldes bekymring knyttet til rus og barn og unge. Bydel Stovner har per i dag ikke et slik system tilstrekkelig på plass.

Majoriteten av bydelens befolkning har innvandrerbakgrunn. Innretning av tjenester og tilbud reflekterer ikke dette på en tilstrekkelig måte. Det er behov for å utvikle større kultursensitivitet i tjenestene, og å legge til rette for bedre dialog med innvandrerbefolkningen om de særskilte utfordringene som rusproblematikk medfører. Bydelen har behov for å ta i bruk kunnskap fra frivillige organisasjoner, deriblant Bydelsmødrene og Minoritetenes interesseorganisasjon, hvor sistnevnte har rus og psykiske problemer blant innvandrere som tema.

Det er behov for tiltak som i større grad trekker inn foreldre og familieperspektivet i arbeid med unge i risikosonen, eller som har utviklet rusproblemer. Utover idrett er det mangel på fritidstilbud til aldersgruppa 18-23. Dette er merkbart for fritidsklubbene som ser at ungdom også ønsker fritidstilbud etter de fyller 18 år.

4.2 Bistand til mestring av rusproblemer og økt livskvalitet

Noen av de viktigste forutsetningene for gode og treffsikre lokale tiltak er blant annet:

- Basis for arbeidet er tillitsbyggende relasjoner mellom ansatte og brukere
- Det samlede tjenestetilbudet i bydelen møter brukere på en helhetlig måte, tilpasset deres behov
- Aktivitet, medvirkning og ressursmobilisering framfor passivt mottak av tjenester

Strategisk plan for rusfeltet i Oslo innebærer at flere med rusproblemer får bistand til egen bolig og at bydelene utvikler fleksible og treffsikre oppfølgingstiltak.

Bydelen har gjennomført en risikoanalyse for gjennomføring av den strategiske planen. Det er mest usikkerhet til forhold rundt budsjett/økonomi og samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Dette er særlig knyttet til den delen som omfatter desentralisering av tjenester med økt bosetting og lokal oppfølging. Hvordan kan bydelen endre/tilpasse seg for å imøtekomme endringene, hva vil dette koste og hvordan skaffe og tilpasse egnede boliger? Rusplanen kan ikke svare ut dette i tilstrekkelig grad. Det foreslås derfor som et tiltak at det gjennomføres en nærmere planlegging av økt volum og innhold i desentraliserte tjenester.

Det er i den sammenhengen behov for nærmere avklaring av behov og konsekvenser når det gjelder volum på oppfølgingstjenester, kostnader og mulighetene for å utvikle og tilpasse tjenestene mest mulig hensiktsmessig og i samskaping med brukere. Dette innbefatter også en nærmere avklaring av hvordan oppfølging i bolig og hjelp i hjemmet skal tilrettelegges helhetlig for målgruppa. Videre mangler bydelen en hensiktsmessig løsning for lokal somatisk helsehjelp til rusmisbrukere.

Framskaffelse av egnede boliger til målgruppa vil være avgjørende og er et sentralt element i utarbeidelse av bydelens boligstrategi. I forbindelse med utredning av bydelens boligbehov er det utarbeidet en “boligtrapp” som viser sammenheng mellom boligløsninger og tjenestebehov. Bydelen mangler tilbud om samlokalisert tilbud til personer med rus og psykiske helseutfordringer, en er her i gang med et planleggingsarbeid.

Bydelen vil ved bosetting av flere personer med rusproblemer ha en recoveryorientert tilnærming med fokus på integrering, normalisering og myndiggjøring. Det må være et særskilt fokus på ivaretagelse av nabolag og nærmiljø.

Samarbeidet med spesialisthelsetjenesten er avgjørende. Det er ønskelig at bydelene i Ahus sektor kan arbeide videre med muligheten for etablering av et rusFact-team med DPS Groruddalen.

5 Kompetanse

Kommunens arbeid skal være kunnskapsbasert. Det arbeides nå med utvikling av en Oslostandard for rusfaglig arbeid i kommunen. Bydelens tjenester etterlyser mer informasjon og kunnskap om rusproblematikk, særlig gjelder dette ansatte i barnehager og helsestasjon som har stor kontaktflate mot barn og foreldre. Det mangler en struktur for effektiv kunnskaps- og erfaringsdeling mellom tjenestene.

Strategisk plan for rusfeltet i Oslo har som tiltak å etablere et program for kompetanseutvikling tilrettelegging av kunnskapsdeling mellom bydelene for utvikling av gode tjenester.

6 Tiltak

Tiltakene svarer ut føringer og tiltak fra Strategisk plan for rusfeltet i Oslo på områder som ikke er tilstrekkelig ivare tatt.

Med ansvarlig menes ansvarlig for at tiltaket gjennomføres og at aktuelle avdelinger inndras i arbeidet.

Tiltak Bydel Stovner	Ansvarlig
Det utarbeides nærmere plan for desentraliserte tjenester - økt bosetting og lokal oppfølging av personer med rusproblemer	AVL
Det inngås samarbeid med frivillige organisasjoner for utvikling av et kultursensitivt rusarbeid tilpasset innvandrerbefolkningens utfordringer	AVL
Bydelen tilbyr hasjavvenningsprogram (CPU) som også inndrar ungdommenes foreldre	Avd oppvekst
Det utarbeides et program for systematisk erfarings- og kompetansedeling i bydelens rusarbeid, særlig rettet mot de som arbeider med barn og unge	AVL
Spesifikke tiltak knyttet til tiltak i Strategisk plan for rusfeltet i Oslo kommune	
Bydel Stovner etablerer en samarbeidsstruktur som sikrer tydelig ansvar for oppfølging når det meldes bekymringer knyttet til rus og barn og unge.	Avd oppvekst
Det utarbeides rutine som sikrer at bydelen tilbyr oppfølgingssamtale for alle som henvender seg til tjenester i kommunen med behov for hjelp ved rusproblemer, eller som er pårørende.	AVL
Det utarbeides rutine som sikrer at tjenestene innhenter samtykkeerklæring for å kunne samarbeide med pårørende.	AVL
Bydelen sikrer at den enkeltes opplevelse av livskvalitet dokumenteres, som et av resultatmålene i endrings- og mestringsarbeidet – i tråd med byrådsavdelingens føringer	AVL
Det utarbeides rutiner for systematisk evaluering av alvorlige hendelser og dødsfall med tanke på læring og forebygging	AVL/HAM

7 Vedlegg

1. Strategisk plan for rusfeltet i Oslo
2. Boligtrappa Bydel Stovner